

BELGISCHE SENAAT

BUITENGEWONE ZITTING 1988

28 APRIL 1988

Voorstel van wet betreffende de bescherming van de licht mentaal gehandicapte personen(Ingediend door de heer Henrion
en mevrouw Delruelle-Ghobert)

TOELICHTING

Zwaar mentaal gehandicapten worden beschermd door het statuut van verlengde minderjarigheid, dat tegelijk betrekking heeft op hun persoon en op hun goederen. Licht mentaal gehandicapten daarentegen genieten geen enkele bescherming van hun persoon. Alleen hun goederen kunnen eventueel worden beschermd door de bijstand van een gerechtelijk raadsman.

Wat wordt verstaan onder « licht mentaal gehandicapte personen » ?

Volgens de terminologie van de Wereldgezondheidsorganisatie gaat het om « personen die via buitengewoon onderwijs functioneel leren lezen en wat rekenen. Ze hebben een goede handvaardigheid. Als ze degelijk worden begeleid, kunnen ze zich maatschappelijk goed aanpassen en een goede sociale en beroepsvaardigheid bereiken. In sociale of economische stress-situaties hebben ze vaak behoefte aan toezicht en begeleiding ».

Om de groep waarop dit wetsvoorstel slaat goed te situeren, zijn de nomenclatuur en de classificatie van de Wereldgezondheidsorganisatie hierbij gevoegd.

Waarom is de bijstand van een gerechtelijk raadsman niet voldoende ?

SENAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1988

28 AVRIL 1988

Proposition de loi sur la protection des débiles mentaux légers(Déposée par M. Henrion
et Mme Delruelle-Ghobert)

DEVELOPPEMENTS

Si la protection des arriérés mentaux graves est assurée par un statut de minorité prolongée visant à la fois leur personne et leurs biens, les individus atteints de débilité mentale légère ne bénéficient d'aucune protection quant à leur personne, leurs biens seuls pouvant éventuellement être protégés par une mise sous conseil judiciaire.

Que faut-il entendre par « individus atteints de débilité mentale légère » ?

Selon la terminologie de l'Organisation mondiale de la Santé, il s'agit de « personnes qui peuvent, grâce à une éducation spéciale, acquérir une habileté pratique, la lecture fonctionnelle et un peu de calcul. Bien guidés, ils peuvent atteindre une bonne adaptation sociale et une bonne compétence sociale et professionnelle. Ils ont souvent besoin de surveillance et de guidance dans des conditions de stress social ou économique ».

Afin de bien situer les débiles mentaux qui sont concernés par cette proposition, nous joignons à ces développements la nomenclature et classification de l'Organisation mondiale de la Santé.

Pourquoi ne peut-on se contenter de la mise sous conseil judiciaire ?

De bijstand van een gerechtelijk raadsman maakt een werkelijke bescherming van de goederen van een licht mentaal gehandicapte persoon mogelijk, maar :

a) Die procedure is traag, duur en niet erg aantrekkelijk omdat ze aanleiding geeft tot een officiële bekendmaking;

b) Het optreden van de gerechtelijk raadsman is slechts vereist voor de belangrijke financiële handelingen en men zou kunnen stellen dat het toewijzen van een dergelijke raadsman aan een licht mentaal gehandicapte persoon vaak een buitensporige maatregel is. Het gaat er immers meestal niet om een groot vermogen te beschermen, maar enkel de betrokkene te beletten zijn loon of zijn uitkeringen op onbezonnen wijze te verspillen.

De gerechtelijk raadsman als rechtsfiguur lijkt ons verouderd omdat zijn optreden uitsluitend gericht is op de bescherming van de goederen, terwijl men zich thans moeilijk een beschermingsmaatregel kan indenken die niet zowel op de persoon als op zijn goederen zou slaan.

Wat wij voorstellen overlapt dus zeker niet de rechtsfiguur van de gerechtelijk raadsman.

Het lijkt echter niet geraten de licht mentaal gehandicapte personen automatisch onbekwaam te verklaren, want dat kan hun sociale integratie bemoeilijken. Het zou kunnen meebrengen dat een regeling tot nietigverklaring van sommige van hun handelingen moet worden uitgewerkt.

Het onderhavige voorstel beoogt eerder een positieve maatregel van hulp en bijstand, die eventueel in twee stadia zou kunnen verlopen.

In *het eerste stadium* zou aan de licht mentaal gehandicapte persoon gewoon een raadsman, « mentor » genoemd, worden toegewezen.

Een dergelijke maatregel lijkt wellicht eerder tot het domein van het maatschappelijk werk te behoren dan tot dat van het recht. Wanneer die raadsman echter door de rechtbank wordt benoemd, zal hij bij de licht mentaal gehandicapte en bij derden meer aanzien en moreel gezag hebben dan een vrijwilliger die niet officieel benoemd is en die de kans loopt tegengewerkt te worden door de ouders of door andere raadslieden die spontaan optreden en zich soms anders gaan opstellen.

De mentor zal als het ware de toeverlaat zijn voor de licht mentaal gehandicapte, die gemakkelijk van streek gebracht wordt door situaties die hij niet aankan.

De mentor heeft, althans in dit eerste stadium, geen bevoegdheid om de gehandicapte te vertegenwoordigen of hem bij te staan. Hij wordt benoemd volgens een eenvoudige en goedkope procedure, die ingegeven is door de procedure betreffende het statuut van verlengde minderjarigheid. De ouders of de procureur des Konings moeten bij de rechtbank van eerste aanleg een gemotiveerd verzoekschrift indienen om een bepaalde persoon (bloedverwant of vriend) tot mentor te doen benoemen. De rechtbank willigt het verzoek al of niet in na in raadkamer de verzoekers, de betrokkene en hun advocaten te hebben gehoord.

La mise sous conseil judiciaire permet effectivement de protéger les biens d'un débile mental, mais :

a) Cette procédure est lente, coûteuse et peu agréable puisqu'elle donnera lieu à une publication officielle;

b) L'intervention du conseil judiciaire n'est requise que pour des actes importants sur le plan financier et on pourrait dire que placer un débile mental léger sous conseil judiciaire serait souvent excessif car il ne s'agira habituellement pas de protéger un patrimoine important mais de l'empêcher seulement de gaspiller sottement son salaire ou ses allocations sociales.

Il nous paraît aussi que l'institution du conseil judiciaire est relativement démodée en ce qu'elle s'attache exclusivement à la protection des biens alors qu'aujourd'hui, on conçoit mal une mesure de protection qui n'embrasserait pas à la fois la personne et les biens de l'intéressé.

La présente proposition ne fait donc pas double emploi avec l'institution du conseil judiciaire.

Il ne paraît toutefois pas indiqué de frapper de prime abord les débiles mentaux légers d'une mesure d'incapacité qui risquerait de rendre plus malaisée leur intégration sociale et qui pourrait nécessiter l'élaboration d'un système de nullités atteignant certains de leurs actes.

La proposition envisage plutôt une mesure positive d'aide et d'assistance qui pourrait comprendre éventuellement deux stades.

Au *premier stade*, le débile léger serait simplement doté d'un conseiller nommé « mentor ».

Une telle mesure peut paraître relever du domaine de l'assistance sociale plutôt que du droit, mais un tel guide désigné par justice bénéficiera auprès du débile et auprès des tiers d'un prestige et d'une autorité morale plus considérables qu'un conseiller bénévole démuné de toute investiture officielle et qui risque d'être contredit par des parents ou d'autres conseillers intervenant spontanément et agissant parfois en sens contraires.

Ce mentor sera, en quelque sorte, le point d'attache auquel pourra se raccrocher le débile mental souvent désarmé par une situation qui le dépasse.

Ce mentor n'a, toujours à ce premier stade, aucun pouvoir de représentation ni d'assistance. Il sera désigné selon une procédure simple et peu onéreuse calquée sur la mise sous statut de minorité prolongée. Les parents ou le procureur du Roi présenteront au tribunal de première instance une requête motivée tendant à la désignation de telle personne (parent ou ami) en qualité de mentor et le tribunal fera ou non droit à cette requête après avoir entendu, en chambre du conseil, les demandeurs, l'intéressé et leurs avocats.

De rechtbank waarbij een verzoek werd ingediend om iemand in staat van verlengde minderjarigheid te verklaren kan, wanneer zij oordeelt dat de betrokkene zich niet in de vereiste staat van ernstige geestelijke achterlijkheid bevindt, een mentor voor deze persoon benoemen.

Gehoopt mag worden dat de mentor alleen door zijn overtuigingskracht een groot aantal problemen zal kunnen oplossen tot meerder nut van de door hem begeleide licht mentaal gehandicapte persoon. De mentor zal niet meer rechten hebben en draagt niet meer verantwoordelijkheid dan de ouders van een meerderjarige.

Van een *tweede stadium* in de beschermingsregeling zou eerst sprake zijn wanneer de licht mentaal gehandicapte de adviezen van zijn begeleider niet opvolgt.

De mentor wendt zich dan tot de rechtbank. Deze neemt de passende maatregelen na een procedure op tegenspraak.

Over welke maatregelen gaat het? De rechtbank kan proberen de betrokkene ertoe te brengen de raadgevingen die hij krijgt op te volgen; zij kan de goederen van de licht mentaal gehandicapte beschermen door hem bijvoorbeeld te verbieden een bepaald goed te vervreemden of over bepaalde goederen te beschikken zonder de toestemming van zijn mentor.

Licht mentaal gehandicapten kunnen dank zij hun werk, bijvoorbeeld in een beschutte werkplaats, wat spaargeld bijeen krijgen. Ze verspillen dat soms op een ondoordachte wijze. De rechtbank kan bijvoorbeeld dergelijke misbruiken voorkomen door te bevelen dat de beroeps- en andere inkomsten van de licht mentaal gehandicapte persoon zodanig belegd moeten worden, dat de betrokkene er niet kan over beschikken zonder de medewerking van zijn mentor.

Door een dergelijke maatregel kan de dure en weinig aangename procedure van het toewijzen van een gerechtelijk raadsman worden vermeden.

De bescherming van de persoon van de licht mentaal gehandicapte die weigert de raad van zijn mentor op te volgen, is een delicaat probleem.

Het is immers denkbaar dat de rechtbank de betrokkene verplicht in een bepaalde werkplaats te gaan werken, hem verbod oplegt nog in een bepaald huis of met een bepaalde persoon te wonen, hem verplicht een medische behandeling te ondergaan, een centrum voor gezinsplanning te bezoeken, zich in te schrijven als werkzoekende, arbeid te verrichten in een beschutte werkplaats of een ontwenningsskuur te ondergaan.

Efficiënte maatregelen kunnen ook worden overwogen in de veronderstelling dat een licht mentaal gehandicapte persoon op onbezonnen wijze een huwelijk wil aangaan, iets wat veel ouders met zorg vervult.

Op een eventueel in kortgeding behandeld verzoek van de mentor kan de rechtbank beslissen dat de betrokkene geen huwelijk mag sluiten zonder de toestemming van de rechtbank. Om de naleving van dit vonnis te garanderen, zal het op de geboorteakte van de betrokkene worden overgeschreven.

Le tribunal saisi d'une demande de placement sous statut de minorité prolongée pourra, s'il estime que l'intéressé ne se trouve pas dans l'état requis de débilité mentale grave, lui désigner un mentor.

On peut espérer que ce mentor parviendra, par la seule persuasion, à résoudre un grand nombre de problèmes pour le plus grand bien du débile mental léger ainsi assisté et orienté. Ce mentor n'aura pas plus de droits et n'assumera pas plus de responsabilités que les parents d'un majeur.

Le *second stade* de ce système de protection ne sera atteint que si le débile léger ne se conforme pas aux avis de son guide.

Le mentor s'adressera alors au tribunal qui, après une procédure contradictoire, prendra les mesures appropriées.

Quelles sont ces mesures? Le tribunal pourra tenter d'amener l'intéressé à suivre les conseils qui lui sont prodigués mais s'il craint de ne pas être suivi, il pourra protéger les biens du débile léger, par exemple en lui interdisant d'aliéner tel bien ou de disposer de tels avoirs sans l'accord de son mentor.

Des débilés mentaux légers peuvent, par leur travail éventuellement en atelier protégé, amasser quelques économies qu'ils dilapident parfois inconsidérément; le tribunal pourra, par exemple, prévenir un tel abus en ordonnant que les revenus, professionnels ou autres, du débile doivent être placés de telle façon que le débile ne pourra pas en disposer sans le concours de son mentor.

Une telle mesure évitera le recours à la coûteuse et désagréable procédure de mise sous conseil judiciaire.

La protection de la personne du débile léger refusant de suivre les avis de son mentor pose un problème plus délicat.

On peut, en effet, concevoir que le tribunal ordonne à l'intéressé de fréquenter tel atelier, de cesser d'habiter dans telle maison ou avec telle personne; le tribunal pourrait aussi lui ordonner de suivre tel traitement médical, de se présenter à un centre de contraception, de s'inscrire comme demandeur d'emploi, de se faire admettre dans un atelier protégé, de subir une cure de désintoxication.

Une mesure efficace pourra aussi être envisagée dans l'hypothèse, redoutée par beaucoup de parents, de débilés mentaux voulant contracter un mariage inconsidéré.

Le tribunal pourra décider, sur requête du mentor portée éventuellement devant le juge des référés, que l'intéressé ne pourra contracter mariage sans l'autorisation du tribunal et un tel jugement, afin d'être respecté, sera transcrit sur l'acte de naissance de l'intéressé.

De rechtbank beslist dus of een huwelijk al dan niet opportuun is. Zij kan aan de betrokkene ook een bedenktijd opleggen.

In ieder geval moet duidelijk gesteld worden dat de « normatieve verbeelding van de rechters » niet zo ver mag gaan dat de individuele vrijheid van de betrokkene wordt aangetast.

Wij begrijpen ten volle dat de beslissingen van de rechtbank vaak niet zullen kunnen worden afgedwongen door de openbare macht, maar dat is geen reden voor de rechters om zich van optreden te onthouden. Wij geloven immers in de morele waarde van de gerechtelijke beslissingen.

Degenen die de benoeming van een mentor gevraagd hebben, kunnen steeds volgens dezelfde procedure om de opheffing van die maatregel verzoeken. Ook de betrokkene zelf kan dat, maar om misbruiken te voorkomen kan hij zijn verzoek eerst vernieuwen drie jaar nadat de rechtbank een vorig verzoek tot opheffing heeft afgewezen.

Commentaar bij de artikelen

Artikel 515bis

Naast de opgave van de doelstellingen leek het aangegeven ook te omschrijven op welke personen de wet toepasbaar is.

De formulering « ... zichzelf te leiden of zijn goederen te beheren » wijst erop dat vele licht mentaal gehandicapten in staat zijn een van beide zaken te doen, maar niet de andere. Het is echter niet noodzakelijk dat beide beperkingen samen aanwezig zijn.

Het tweede lid is de hoeksteen van het wetsvoorstel. In principe blijft de licht of matig mentaal gehandicapte volledig handlingsbekwaam, maar de toevoeging van een mentor maakt het mogelijk hem remediërende bijstand te verlenen. Die bijstand is echter tijdelijk, zoals trouwens blijkt uit artikel 515sexies.

Artikel 515ter

Ook al is de toevoeging van een mentor slechts tijdelijk, toch tast zij de rechtssituatie van de beschermde persoon aan. Daarom kan zij volgens het Belgisch recht enkel door de rechtbank van eerste aanleg worden beslist.

Het aantal personen die een verzoek tot benoeming van een mentor kunnen indienen, werd bewust beperkt. De ouders kunnen dat doen, hetzij samen, hetzij ieder afzonderlijk. De overige verwanten moeten zich tot de procureur des Konings wenden. Met het oog op de bescherming van het gezin dient ook de echtgenoot in de mogelijkheid te worden gesteld om een dergelijk verzoek in te dienen. Zoals dat het geval is krachtens de wet op de verlengde minderjarigheid, kan ook de procureur des Konings te allen tijde het initiatief daartoe nemen.

Le tribunal décidera donc si ce mariage est ou non opportuun et pourra aussi imposer à l'intéressé un délai de réflexion.

Il doit, en tous cas, être entendu que « l'imagination normative des juges » trouvera sa limite dans le refus de toute privation de la liberté individuelle.

Nous comprenons que les décisions du tribunal ne pourront souvent être mises en exécution par la force publique, mais ceci ne devrait pas justifier une abstention des juges car nous croyons à la force morale de la décision de justice.

Les personnes qui auront requis la désignation du mentor pourront toujours demander, selon les mêmes formes, que cette mesure soit levée. L'intéressé pourra également agir dans ce sens mais, afin d'éviter des abus, il ne pourra réitérer sa demande que trois ans après que le tribunal ait rejeté une précédente demande de mainlevée.

Commentaire des articles

Article 515bis

A côté de la mise en évidence des objectifs, il a paru indiqué de donner une définition des personnes à qui la législation s'applique.

« ... gouverner sa personne ou administrer ses biens... » veut montrer que beaucoup de débiles peuvent faire une de ces deux choses mais pas l'autre. Il n'est cependant pas nécessaire que les deux limitations existent.

Le deuxième alinéa est la pierre d'angle de la proposition de loi. En principe, le débile léger ou modéré reste pleinement capable, mais une guidance corrective devient possible par l'adjonction d'un mentor. La guidance est toutefois de nature temporaire, comme cela ressort d'ailleurs de l'article 515sexies.

Article 515ter

Quoique de manière temporaire, la désignation d'un mentor empiète sur l'état de la personne protégée. Selon le droit belge, elle est dès lors opérée par le tribunal de première instance.

Les personnes qui peuvent introduire la demande de désignation d'un mentor sont délibérément très limitées. Les père et mère peuvent le faire ensemble ou chacun isolément. Les autres parents doivent s'adresser au procureur du Roi. En vue de la protection de la famille, la possibilité de demande doit être offerte au conjoint. Comme c'est également prévu dans la loi sur la minorité prolongée, le procureur du Roi a toujours un droit d'initiative.

Om elk vacuüm te voorkomen, leek het nodig te bepalen dat een dergelijk verzoek reeds tijdens de minderjarigheid kan worden ingesteld.

Artikel 515^{quater}

Zonder zo ver te gaan dat in de wet te vermelden, lijkt het toch nuttig aan de rechtbank te vragen dat de mentor zich met zijn benoeming akkoord zou verklaren.

Het probleem van de kosten moet eveneens een oplossing krijgen.

Artikel 515^{quinquies}

Er wordt uitdrukkelijk gesteld dat bepaalde personen niet als mentor kunnen worden aangewezen. Zo is reeds bewezen dat, ingeval een gehuwde persoon een mentor behoeft, de echtgenoot niet de begeleiding op zich kan nemen, aangezien er bovendien heel wat belangenconflicten kunnen rijzen.

De uitsluiting van personen die aan de inrichting verbonden zijn, is in overeenstemming met de wet op de verlengde minderjarigheid.

Ten einde een doeltreffende begeleiding te verzekeren, zou een zelfde persoon niet tegelijk de mentor van meer dan drie licht mentaal gehandicapten mogen zijn.

Soms kan vervanging nodig zijn, in de eerste plaats op verzoek van de mentor zelf. Niemand mag verplicht worden om tegen zijn wil verder bijstand te verlenen, vooral niet wanneer er spanningen zijn ontstaan tussen de mentor en de mentaal gehandicapte. Voorts dient in geval van overlijden van de mentor in zijn vervanging te worden voorzien. De procureur des Konings dient ambtshalve met deze taak te worden belast. Hij wordt van het overlijden in kennis gesteld door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de woon- of verblijfplaats van de mentor.

De kennisgevingen hebben tot doel de continuïteit van de bijstand te verzekeren. Zij zouden ook in de wet op de verlengde minderjarigheid moeten worden opgenomen.

Het lijkt niet aanvaardbaar dat de mentor, die gratis en op vrijwillige basis de begeleiding op zich neemt, ook nog de kosten van de gerechtelijke procedure moet dragen wanneer hij om zijn vervanging verzoekt.

Artikel 515^{sexies}

De mentor geeft enkel raad, maar wanneer die niet wordt opgevolgd moet hij zich tot een rechter kunnen wenden die ter zake beslissingsbevoegdheid heeft. De vrederechter is de meest aangewezen persoon, aangezien hij de rechter bij uitstek is om familierechtelijke problemen op te lossen en een lange traditie als verzoeningsrechter heeft. Hij is gemakkelijk te benaderen of zou dat moeten zijn. Recht-

Pour éviter tout vide, il a paru indiqué que la demande puisse déjà être introduite pendant la minorité.

Article 515^{quater}

Quoiqu'il n'ait pas été jugé expédient de le mentionner dans la loi, il paraît utile qu'on demande au tribunal que le mentor se déclare d'accord sur sa désignation.

La question des frais reste posée.

Article 515^{quinquies}

Il est mentionné expressément que plusieurs personnes ne peuvent être désignées comme mentor. Lorsqu'un mentor doit être désigné à une personne mariée, la preuve a déjà été fournie que le conjoint ne peut assurer lui-même la guidance, alors qu'en outre, de nombreux conflits d'intérêts peuvent se produire.

L'exclusion de personnes attachées à l'établissement est en concordance avec la loi sur la minorité prolongée.

Afin de permettre une guidance efficace, il n'est pas souhaitable qu'une même personne puisse être mentor de plus de trois débilés.

Le remplacement peut cependant s'imposer, en premier lieu à la demande du mentor lui-même. Nul ne peut être contraint contre son gré de continuer à assurer une mission de guidance, certainement pas si des tensions existent entre le mentor et les débilés. En outre, on doit pourvoir au remplacement du mentor après son décès. Ceci doit faire l'objet d'une mission d'office du procureur du Roi. Ce magistrat est informé du décès par l'officier de l'état civil du domicile ou de la résidence du mentor.

Les notifications ont pour but d'assurer l'unité de la guidance. Elles devraient également être insérées dans la loi sur la minorité prolongée.

Il ne paraît pas tolérable que le mentor, qui assume la guidance toujours gratuitement et volontairement, doive supporter les frais de la procédure judiciaire lorsqu'il demande son remplacement.

Article 515^{sexies}

Le mentor donne seulement des conseils, mais s'ils ne sont pas suivis, il doit pouvoir saisir un magistrat ayant un pouvoir de décision. Le juge de paix est ici tout indiqué, vu qu'il est tout à fait le juge familial et a une longue tradition de juge de conciliation. Il est accessible très facilement, ou devrait le rester, et a un contact direct avec les justiciables et les personnes qui peuvent fournir des infor-

zoekenden en personen die hem inlichtingen kunnen verstrekken, kunnen steeds rechtstreeks bij hem terecht. Zijn voornaamste taak in deze materie blijft die van een bemiddelaar die door zijn overtuigingskracht resultaten tot stand poogt te brengen.

Blijkt verzoening niet mogelijk of ontbreekt daartoe de tijd, dan moet hij onmiddellijke, voorlopige en tijdelijke beslissingen kunnen nemen. De gerechtelijke procedure bepaald in de artikelen 1253bis en volgende van het Gerechtelijk Wetboek dient ook hier te worden toegepast.

Niets mag de vrederechter ervan weerhouden om, in het belang van de licht mentaal gehandicapte, deze laatste en zijn mentor samen of afzonderlijk en op gezette tijden te ontbieden, op voorwaarde evenwel dat hij zich niet aan hen opdringt.

Het wetsvoorstel bevat geen enkele bepaling inzake de procedurekosten. Het is echter niet normaal dat de mentor, die gratis en op vrijwillige basis optreedt, ook nog kosten zou moeten dragen. De aanvankelijke vrees zou niet mogen worden verzwaaard door een bijkomende vrees voor de financiële lasten.

Soms kan het gewenst zijn de mentor om een verslag te vragen, maar het is niet nodig daarvan een verplichting te maken. Een goede begeleiding vereist in de eerste plaats soepelheid. Elk geval dient afzonderlijk te worden beoordeeld en bovendien kan niemand de vrederechter beletten de mentor om een verslag te vragen.

De vrederechter neemt enkel voorlopige en specifieke maatregelen. Verbiedt hij een rechtshandeling, bijvoorbeeld een welomschreven overeenkomst, en sluit een derde die van dit verbod geen weet heeft te goeder trouw toch die overeenkomst, dan is de derde niet aansprakelijk. Anders is het wanneer hij bij gerechtsbrief van dit verbod op de hoogte is gesteld.

**

VOORSTEL VAN WET

ARTIKEL 1

In het Burgerlijk Wetboek worden na artikel 515 de volgende artikelen ingevoegd :

« *Artikel 515bis.* — Voor de meerderjarige die wegens een lichte of matige mentale handicap bijstand behoeft om zichzelf te leiden of zijn goederen te beheren, kan een mentor worden benoemd ten einde te voorkomen dat de betrokkene wordt blootgesteld aan handelingen of situaties die hem nadeel kunnen berokkenen. Deze maatregel heeft op zich geen onbekwaamheid tot gevolg.

mations. Sa première tâche reste en cette matière celle de médiateur agissant par la persuasion.

Quand cependant toute médiation est impossible ou que le temps fait défaut pour cela, il doit pouvoir prendre des décisions immédiates, provisoires, temporaires. La procédure judiciaire prévue aux articles 1253bis et suivants du Code judiciaire est indiquée.

Rien ne peut empêcher le juge de paix d'inviter ensemble ou isolément, à des moments réguliers, dans l'intérêt du débile, la personne concernée et son mentor, à condition qu'il n'y ait pas une immixtion imposée.

La proposition de loi ne contient pas de disposition relative aux frais de la procédure. Il apparaîtrait anormal cependant que le mentor, qui intervient gratuitement et volontairement, doive encore supporter en plus des frais. Une crainte financière ne peut pas accompagner une crainte initiale.

Il est parfois souhaité qu'un rapport soit demandé au mentor, mais il semble superflu d'en faire une obligation. La souplesse est la première exigence pour une bonne guidance. Chaque cas doit être jugé isolément et personne ne peut empêcher le juge de paix de réclamer cela du mentor.

Le juge de paix prend seulement des décisions provisoires et ponctuelles. S'il interdit un acte juridique, par exemple une convention bien déterminée, mais que le tiers ignorant cette interdiction conclut quand même de bonne foi la convention, la responsabilité du tiers n'est pas engagée. Cela peut être différent au cas où il aurait été mis officiellement au courant de l'interdiction par pli judiciaire.

R. HENRION.

**

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE 1er

Les dispositions suivantes sont insérées dans le Code civil après l'article 515 :

« *Article 515bis.* — Il peut être désigné un mentor au majeur qui, en raison de son arriération mentale légère ou modérée, a besoin d'être conseillé pour gouverner sa personne ou administrer ses biens, afin d'éviter que l'intéressé puisse être exposé à des actes ou à des situations qui lui seraient préjudiciables. Cette mesure n'entraîne par elle-même aucune incapacité.

Onder lichte of matige mentale handicap moet worden verstaan een permanente staat van zwakzinnigheid die ofwel congenitaal is ofwel tijdens de jaren van ontwikkeling is opgetreden en die gekenmerkt wordt door een verstandelijk vermogen dat duidelijk beneden het normale peil ligt, evenals door moeilijkheden om zich aan de vereisten van het maatschappelijke leven aan te passen.

Artikel 515ter. — De benoeming van een mentor voor een meerderjarige wordt bij de rechtbank van eerste aanleg van zijn woon- of verblijfplaats aangevraagd bij verzoekschrift, ondertekend door de ouders of door een van hen, door de echtgenoot of, wanneer dezen het initiatief daartoe niet nemen, door de procureur des Konings.

Voor een minderjarige wordt het verzoek ingediend in de loop van het jaar dat de meerderjarigheid voorafgaat door de ouders of door een van hen, door de voogd, door de echtgenoot, of, wanneer dezen het initiatief daartoe niet nemen, door de procureur des Konings.

Bij het verzoekschrift wordt een geneeskundig attest gevoegd, dat de zwakzinnigheid beschrijft.

Artikel 515quater. — Na hun oproeping bij gerechtsbrief door de griffier hoort de rechtbank in raadkamer in het bijzijn van de procureur des Konings de verzoekende partijen, eventueel bijgestaan door een advocaat, alsmede de persoon op wie het verzoek betrekking heeft.

Deze wordt steeds bijgestaan door een advocaat die, zo nodig, wordt aangewezen door de stafhouder of door het bureau van consultatie en verdediging. Kan die persoon zich niet verplaatsen, dan wordt hij te zijnen huize gehoord, na bericht bij gerechtsbrief van de griffier.

Op de conclusie van de procureur des Konings beveelt de rechtbank iedere onderzoeksmaatregel die zij nuttig oordeelt.

De rechtbank doet uitspraak in openbare terechtzitting.

De beslissing heeft gevolg vanaf de uitspraak van het vonnis; hoger beroep staat open voor al degenen die in het eerste lid zijn genoemd; het heeft geen schorsende kracht.

Artikel 515quinquies. — De echtgenoot, noch enige andere persoon die verbonden is aan de inrichting waarin de betrokkene is opgenomen, kan als mentor worden benoemd. Niemand mag mentor zijn van meer dan drie personen, tenzij het om broers en zusters gaat.

De opheffing van de benoeming van een mentor kan te allen tijde worden gevraagd door degene ten aanzien van wie de maatregel is genomen of door degenen die de benoeming van een mentor kunnen vragen. Het verzoek tot opheffing ingediend door de persoon ten aanzien van wie de maatregel is genomen, is eerst ontvankelijk nadat drie jaar verlopen zijn sedert een vorig verzoek tot opheffing verworpen werd. Het verzoek tot opheffing wordt behandeld en berecht overeenkomstig artikel 515quater.

Par arriération mentale légère ou modérée, il faut entendre : un état permanent de déficience mentale congénitale ou ayant débuté au cours des années de développement, caractérisé par une intelligence nettement inférieure à la normale et par des difficultés d'adaptation aux exigences de la vie sociale.

Article 515ter. — La demande de désignation d'un mentor à un majeur est introduite devant le tribunal de première instance de son domicile ou de sa résidence, par requête signée des père et mère ou de l'un d'eux, du conjoint ou, à défaut d'initiative de ceux-ci, par le procureur du Roi.

Pour un mineur, la demande est introduite au cours de l'année qui précède la majorité par les père et mère ou par l'un d'eux, par le tuteur, par le conjoint ou, à défaut d'initiative de ceux-ci, par le procureur du Roi.

A la requête est joint un certificat médical décrivant la déficience mentale.

Article 515quater. — Après convocation, sous pli judiciaire par le greffier, le tribunal entend, en chambre du conseil, en présence du procureur du Roi, les demandeurs, éventuellement assistés d'un avocat, ainsi que la personne que la requête concerne.

Celle-ci est toujours assistée d'un avocat désigné, s'il échet, par le bâtonnier ou par le bureau de consultation et de défense. Si elle ne peut se déplacer, elle sera entendue en sa demeure, après un avertissement donné, sous pli judiciaire, par le greffier.

Sur les conclusions du procureur du Roi, le tribunal ordonne toute mesure d'enquête qu'il juge utile.

Le tribunal statue en audience publique.

La décision a effet depuis le prononcé du jugement; l'appel est ouvert à toutes les personnes citées à l'alinéa premier; il n'est pas suspensif.

Article 515quinquies. — Ni le conjoint, ni toute personne attachée à l'établissement où l'intéressé se trouve hébergé, ne peuvent être désignés comme mentor. Nul ne peut être mentor de plus de trois personnes sauf s'il s'agit de frères et de sœurs.

La mainlevée de la mesure de désignation d'un mentor peut à tout moment être demandée par la personne qui a fait l'objet de la mesure ou par celles qui peuvent demander la désignation d'un mentor. La demande de mainlevée introduite par l'intéressé ne sera recevable que si trois années se sont écoulées depuis le rejet d'une précédente demande de mainlevée. La demande de mainlevée est instruite et jugée conformément aux dispositions de l'article 515quater.

De mentor kan op zijn verzoek, op verzoek van de betrokkene of van alle personen die de benoeming van een mentor kunnen vragen, worden vervangen.

In geval van overlijden verzoekt de procureur des Konings ambtshalve om zijn vervanging. Het verzoek tot vervanging wordt behandeld en berecht overeenkomstig artikel 515^{quater}.

De mentor kan op verzoek van de procureur des Konings van zijn taak worden ontheven om de redenen bepaald in artikel 444.

Over de verzoeken tot opheffing van de benoeming, tot vervanging of tot het ontslag van de mentor wordt uitspraak gedaan door de rechtbank van eerste aanleg van de woon- of verblijfplaats van de betrokkene.

Alle beslissingen inzake de benoeming van een mentor, de opheffing van de benoeming, de vervanging of het ontslag van de mentor worden onmiddellijk door de griffier ter kennis gebracht van de ambtenaar van de burgerlijke stand van de woon- of verblijfplaats van de mentor. Zij worden opgetekend in het bevolkingsregister.

De beslissingen inzake de benoeming van een mentor worden door de griffier medegedeeld aan de vrederechter van de woon- of verblijfplaats van de persoon ten aanzien van wie de maatregel is genomen.

Artikel 515sexies. — De mentor verstrekt alle adviezen die hij passend acht.

Indien de meerderjarige de adviezen van zijn mentor evenwel niet opvolgt, kan deze bij verzoekschrift aan de vrederechter van de woon- of verblijfplaats van de meerderjarige vragen dat alle passende en specifieke maatregelen worden genomen om de persoon of de goederen van de betrokkene te beschermen. De te volgen gerechtelijke procedure is die van de artikelen 1253bis en volgende van het Gerechtelijk Wetboek.

In spoedeisende gevallen kan de vrederechter evenwel onmiddellijk een beslissing nemen, waarna de gewone gerechtelijke procedure wordt gevolgd.

De betrokkene kan te allen tijde, bij gewoon mondeling of schriftelijk verzoek, elk conflict met zijn mentor voorleggen aan de vrederechter ten einde een verzoeningsprocedure op gang te brengen. »

ART. 2

Deze wet treedt in werking op de dag van haar bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*.

Le mentor peut être remplacé à sa demande ou à la demande de l'intéressé ou de toutes les personnes qui peuvent demander la désignation d'un mentor.

En cas de décès, le mentor est remplacé sur demande d'office du procureur du Roi. La demande de remplacement est instruite et jugée conformément aux dispositions de l'article 515^{quater}.

Le mentor peut être destitué à la requête du procureur du Roi pour les raisons mentionnées à l'article 444.

Les demandes de mainlevée, de remplacement ou de destitution sont jugées par le tribunal de première instance du domicile ou de la résidence de l'intéressé.

Toutes les décisions de désignation d'un mentor, de mainlevée, de remplacement et de destitution du mentor sont portées immédiatement par le greffier à la connaissance de l'officier de l'état civil de son domicile ou de sa résidence. Elles sont mentionnées dans les registres de population.

Les décisions de désignation d'un mentor sont communiquées par le greffier au juge de paix du domicile ou de la résidence de la personne qui a fait l'objet de la mesure.

Article 515sexies. — Le mentor donne tous les conseils qu'il estime appropriés.

Si toutefois le majeur ne se conforme pas aux avis de son mentor, celui-ci pourra, par requête, demander au juge de paix du domicile ou de la résidence du majeur que soient prises toutes mesures opportunes et ponctuelles de nature à protéger la personne ou les biens de l'intéressé. La procédure judiciaire est opérée conformément aux articles 1253bis et suivants du Code judiciaire.

En cas d'urgence, le juge de paix peut cependant décider immédiatement, après quoi la procédure judiciaire ordinaire est suivie.

L'intéressé peut toujours saisir le juge de paix, par simple demande orale ou écrite, de tout conflit avec son mentor en vue d'une procédure de conciliation. »

ART. 2

La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

R. HENRION.

J. DELRUELLE-GHOBERT.

ANNEXE

BIJLAGE

	Age préscolaire 0-5 ans Maturation et développement Voorschoolse leeftijd 0-5 jaar Rijpheid en ontwikkeling	Age scolaire 6-21 ans Education et enseignement Leerplichtige leeftijd 6-21 jaar Opvoeding en onderwijs	Adultes (21 ans et plus) Compétence sociale et professionnelle Volwassenen (21 jaar en ouder) Sociale en beroepsvaardigheid
Arriération profonde (Q.I. : 0 à $\pm$ 20-25). — <i>Zwaar mentaal gehandicapten (I.Q. : 0 tot $\pm$ 20-25).</i>	Arriération très importante. Très faible capacité de fonctionnement dans le domaine sensori-moteur. A besoin de nursing. — <i>Zeer diepe zwakzinnigheid. Zeer beperkt vermogen tot sensorisch functioneren. Heeft behoefte aan nursing.</i>	Il existe un certain développement moteur; n'arrive pas à acquérir une autonomie personnelle; a besoin d'attention et de soins constants. — <i>Het is mogelijk het bewegingsapparaat enigszins te oefenen. Er is geen sprake van zelfredzaamheid. Ze hebben behoefte aan voortdurende aandacht en verzorging.</i>	Il existe un certain développement moteur. Le développement du langage est nul ou rudimentaire; a besoin de soins constants et d'attention constante. — <i>Het is mogelijk het bewegingsapparaat enigszins te oefenen. De spraakontwikkeling is onbestaand of rudimentair. Deze personen hebben behoefte aan voortdurende verzorging en aandacht.</i>
Arriération sévère (Q.I. : $\pm$ 20-25 à $\pm$ 35). — <i>Ernstig mentaal gehandicapten (I.Q. : $\pm$ 20-25 tot $\pm$ 35).</i>	Développement moteur pauvre; langage minime. A cet âge, il n'est généralement pas possible de lui apprendre à acquérir une certaine autonomie personnelle; peu de possibilités de communication. — <i>Zwakke motorische ontwikkeling. Minimale spraakontwikkeling. Op deze leeftijd kan men die kinderen meestal geen persoonlijke zelfredzaamheid aanleren. Weinig communicatiemogelijkheden.</i>	Sait parler et apprendre à communiquer; peut être éduqué en vue de l'acquisition d'habitudes élémentaires d'hygiène et de propreté. Ne peut acquérir de connaissances dites scolaires; peut bénéficier d'une éducation systématique d'habitudes nécessaires à la vie courante. — <i>Deze kinderen kunnen praten en leren communiceren. Zij kunnen elementaire gewoontes van hygiëne en zindelijkheid leren, maar kunnen geen schoolse kennis opdoen; zij kunnen in het dagelijks leven baat hebben bij een systematische gewoontetraining.</i>	Peut gagner partiellement sa vie dans un milieu protégé et sous supervision complète. Peut arriver à se débrouiller dans un milieu protégé. Nécessite une surveillance constante. — <i>Deze personen kunnen gedeeltelijk hun brood verdienen in een beschermd milieu en onder volledig toezicht. In een beschermd milieu kunnen ze ertoe komen zich uit de slag te trekken. Ze vergen een voortdurend toezicht.</i>
Arriération modérée (Q.I. : $\pm$ 35 à $\pm$ 50-55). — <i>Matig mentaal gehandicapten (I.Q. : $\pm$ 35 tot $\pm$ 50-55).</i>	Sait parler et apprendre à communiquer. Développement moteur assez satisfaisant. Capable d'acquérir une autonomie satisfaisante. Peut se débrouiller avec une aide et une supervision modérée. — <i>Deze kinderen kunnen praten en leren communiceren. Hun motorische ontwikkeling is vrij bevredigend. Ze zijn in staat om een voldoende zelfredzaamheid te bereiken. Met wat hulp en toezicht kunnen ze zich uit de slag trekken.</i>	N'est capable d'acquérir que très peu de connaissances scolaires (très peu de lecture, d'écriture et de calcul, généralement dans l'adolescence). — <i>Deze kinderen kunnen slechts weinig schoolse kennis opdoen (een klein beetje lezen, schrijven en rekenen, meestal in de adolescentie).</i>	Capable d'un travail non qualifié ou semi-qualifié, généralement en atelier protégé; plus rarement, un métier ordinaire. A besoin cependant de surveillance et de guidance. Incapable d'une vie indépendante. — <i>Deze mensen zijn in staat niet of half geschoold werk te verrichten in beschutte werkplaatsen; gewone beroepsuitoefening is zeldzamer. Ze hebben behoefte aan toezicht en begeleiding. Ze zijn niet in staat om zelfstandig te leven.</i>
Arriération légère (Q.I. : $\pm$ 50-55 à $\pm$ 70-75). — <i>Licht mentaal gehandicapten (I.Q. : $\pm$ 50-55 tot $\pm$ 70-75).</i>	On le distingue rarement de l'enfant normal avant l'âge d'école. Léger retard de développement dans le domaine sensori-moteur; retard léger dans le développement du langage; bon développement des contacts sociaux. — <i>Op voorschoolse leeftijd zijn deze kinderen vaak moeilijk te onderscheiden van gewone kinderen. Ze hebben een lichte achterstand in hun sensorische ontwikkeling en in hun spraakontwikkeling. Behoorlijke ontwikkeling van de sociale contacten.</i>	Capable d'acquérir des connaissances scolaires mais n'atteint pas le niveau de 6 ^e primaire. — <i>Deze kinderen zijn in staat om schoolse kennis op te doen, maar ze bereiken het niveau van het zesde leerjaar van het lager onderwijs niet.</i>	Capable, grâce à une éducation spéciale et une formation spéciale d'acquérir une bonne compétence sociale et professionnelle. A souvent besoin de surveillance et de guidance dans des conditions de stress social ou économique. — <i>Buitengewoon onderwijs en een bijzondere opleiding stellen deze mensen in staat om een behoorlijke graad van sociale en beroepsvaardigheid te bereiken. Ze hebben vaak behoefte aan toezicht en begeleiding in sociale of economische stress-situaties.</i>
Intelligence limitée (Q.I. : $\pm$ 70 à $\pm$ 85). — <i>Beperkte intelligentie (I.Q. : $\pm$ 70 tot $\pm$ 85).</i>	Développement psychomoteur apparemment normal. — <i>Blijkbaar normale psycho-motorische ontwikkeling.</i>	Enfants qui, tout en n'étant pas des arriérés mentaux, ont néanmoins une intelligence nettement inférieure à la moyenne ou présentent des déficiences partielles qui ne leur permettent	Capable d'exercer un métier simple. A besoin de soutien et de guidance dans les périodes de difficultés. — <i>Deze mensen kunnen een eenvoudig beroep uitoefenen. Ze hebben behoefte</i>

	Age préscolaire 0-5 ans Maturation et développement — Voorschoolse leeftijd 0-5 jaar Rijpheid en ontwikkeling	Age scolaire 6-21 ans Education et enseignement — Leerplichtige leeftijd 6-21 jaar Opvoeding en onderwijs	Adultes (21 ans et plus) Compétence sociale et professionnelle — Volwassenen (21 jaar en ouder) Sociale en beroepsvaardigheid
		pas de suivre normalement l'enseignement ordinaire. Une aide éducative appropriée leur est nécessaire. — <i>Het gaat hier om kinderen die, hoewel ze niet zwakzinnig zijn, toch een intelligentie hebben die duidelijk onder het gemiddelde ligt of die een gedeeltelijke onvolwaardigheid vertonen, zodat ze niet mee kunnen in het gewone onderwijs. Ze hebben een aangepaste onderwijshulp nodig.</i>	<i>te aan ondersteuning en begeleiding in moeilijke situaties.</i>